

УДК 322.502

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.46.38>

ПІДХОДИ ЦЕРКВИ ДО ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЕПОХУ КУЛЬТУРНИХ ВОЄН

Леся Корнат

*Національний університет «Львівська політехніка»,
кафедра політології та міжнародних відносин
вул. Степана Бандери, 12, 79000, м. Львів, Україна*

Церква не може стояти осторонь проблем своїх вірних. Це спонукає до співпраці Церков та релігійних спільнот з різними світськими інститутами національного та міжнародного рівня у вирішенні проблем глобального рівня. Позиція Церкви, її ієрархів займає важливе місце у цих процесах. Сталий розвиток визначається як розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не створюючи перешкоди в задоволенні потреб майбутнім поколінням. Це заклик до об'єднання зусиль з метою побудови інклюзивного та стійкого майбутнього. Для досягнення Цілей сталого розвитку важливим є об'єднання зусиль населення, урядів, міжнародних організацій та Церкви, як морального авторитету.

Характерною рисою сучасного історичного періоду є так звана епоха культурних воєн – поляризаційних конфліктів щодо політики моралі та політики ідентичності. Сьогодні культурні війни, що ґрунтуються на моральних, соціальних і нормативних розбіжностях стали глобальним явищем, протиставляючи тих, хто дотримується певного поняття традиції, проти тих, хто прагне змін та прогресу.

Метою даної статті є дослідження підходів Церкви, зокрема Католицької та Вселенського патріархату, до Цілей сталого розвитку в епоху культурних воєн. Досліджено роль Церкви у популяризації та досягненні Цілей сталого розвитку. Наголошено на актуальності дослідження у в умовах протистояння гібридним деструктивним впливам. Стверджується, що є багато спільного у соціальному вченні Церкви та Цілями сталого розвитку ООН. В першу чергу це ставлення до проблеми подолання бідності, охорони здоров'я, екології та наслідків технічного розвитку, подолання голоду, соціального забезпечення, питань свободи та гідності тощо. Церква вимагає від урядів та міжнародних організацій ефективних дій та конкретних кроків замість поверхневого підходу. Однак є і розбіжності – в питаннях планування сім'ї, гендерної рівності, репродуктивного здоров'я та деяких інших. Проте офіційна позиція Католицької Церкви щодо сприяння Цілям сталого розвитку не підтримується частиною єпископів.

Ключові слова: Цілі сталого розвитку, Порядок денний 2030, енцикліка Папи Римського Франциска «Laudato si'», Соціальна доктрина церкви, епоха культурних воєн.

Перетворення в науці і техніці, промисловості та економіці, охороні здоров'я та екології, а також в соціальній та геополітичній сферах створюють нові можливості, проте одночасно й створюють нові проблеми та ризики, які не обмежуються кордонами держав. Турбота про земне життя спонукає до співпраці Церкви та релігійних спільнот з різними світськими інститутами національного та міжнародного рівня, які в своїй діяльності керуються Цілями сталого розвитку.

З метою мінімізації глобальних проблем необхідними є спільні зусилля, а не дії поодиноких держав. З огляду на це, у вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку, на якому було затверджено нові

орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту стало прийняття «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» (далі – Порядок денний 2030).

Цілі сталого розвитку, які ще називають глобальними цілями, є загальним закликом до дій, спрямовані на подолання бідності, захист планети і забезпечення миру і розвитку; мають комплексний та неподільний характер і забезпечують зрівноваження трьох вимірів сталого розвитку: економічного, соціального та екологічного» [1]. Однак окрім технологічної та економічної складової важливою є і морально-етична складова подолання глобальних проблем розвитку. Зокрема, коли про глобальні проблеми розвитку говорять моральні авторитети, свою позицію висловлюють релігійні лідери та Церква, до них прислухаються прихильники різних ідеологій, пов'язують це зі своїми інтересами та безпекою. Церква, головню, наголошує на соціальній справедливості та подоланні бідності. Для більшості націй та народів релігія є частиною ідентичності, що визначає їх морально-етичні переконання та поведінку, пріоритети. Церква та релігії формують ідентичності, цінності, спонукають до виконання обов'язків. Зіткнення різних корпоративних інтересів у процесі економічного та політичного розвитку, зосередження ресурсів в руках невеликої кількості промислових та фінансових груп, маніпуляції інформацією, популізм викликають недовіру до урядів та міжнародних організацій в питанні необхідності досягнення Цілей сталого розвитку, тоді як Церква є моральним авторитетом.

Важливо наголосити й на тому моменті, що характерною рисою сучасного історичного періоду є так звана епоха культурних воєн – гостре протистояння між консервативним і прогресивним (ліберальним) світоглядом, а також істотна трансформація усталених моральних та релігійних норм. Відтак, відбувається поляризація світової спільноти у ставленні до питань, які стосуються сімейних і релігійних цінностей, фемінізму, прав людини, питання зброї, абортів, мультикультуралізму, обмежень внаслідок поширення пандемії Covid-19 тощо.

З однієї сторони суспільство визнає, що глобальні проблеми розвитку існують. Проте немає консенсусу щодо необхідності термінового їх вирішення, є велика кількість скептично налаштованих людей до Цілей сталого розвитку. Бізнес та економічні корпорації буквально завалюють великою кількістю інформації, яка часто суперечлива за змістом, любляючи власні інтереси. Як наголошують експерти, межа розуміння глибини проблем та позиція суспільства стає розмитою в умовах «культурних війн».

Значна частина людства вже сьогодні відчуває вплив глобальних проблем, знає про них з засобів масової інформації – проте не орієнтується у завданнях, шляхах їх подолання, не готова змінювати спосіб життя (наприклад, перехід на відновлювану енергетику, використання електромобілів, зміна харчування, обмеження використання пластику та вуглеводнів тощо). І тут важливими є консенсус і солідарність – або усі спільно вирішують проблему, або досягти результатів неможливо.

Є багато спільного у соціальному вченні Церкви й релігій та Цілями сталого розвитку ООН. Це ставлення до проблеми подолання бідності, охорони здоров'я, екології та наслідків технічного розвитку, подолання голоду, соціального забезпечення, питань свободи та гідності тощо. Однак є і розбіжності у певних питаннях, зокрема таких як планування сім'ї, гендерна рівність, репродуктивне здоров'я та деякі інші.

Варто зазначити, що в Католицькій церкві немає єдиного документа з назвою «соціальна доктрина церкви», а є низка енциклік і документів з соціально-політичних питань, укладених, за дорученням святого Папи Івана Павла II Папською Радою «Справедливість і мир», в «Компендіум соціального вчення Католицької Церкви» у 2004 році.

Цей збірник соціальних вчень узагальнює теоретичний та практичний досвід Церкви у вирішенні суспільних проблем. У зазначеному тексті підкреслюється, що «... сьогодні людство прагне більшої справедливості у процесах глобалізації, висловлює стурбованість проблемами екології і чесного державного управління, відчуває необхідність оберігати національну самосвідомість, дотримуючись водночас закону й усвідомлюючи єдність людського роду». У передмові до видання зазначено, що «численні ідеї цього документу поділяють також інші Церкви, церковні спільноти та релігії» [2, с. 8].

Особливістю соціальної доктрини Церкви є звернення до великої кількості питань соціального та суспільного розвитку. Зокрема зазначено, що державно-конфесійні та суспільно – релігійні відносини повинні базуватися на принципах рівної гідності усіх людей; загального добра, субсидіарності та солідарності [2, с. 134]. Також звертається увага на відстороненість Церкви від участі у політичній боротьбі та акцентовано, що діяльність Церкви обмежена її соціальним служінням суспільству й людині.

Таким чином, Католицька церква у Соціальному вченні Церкви та багатьох інших документах спонукає віруючих до виконання місії Церкви – спасіння людини, що має певне коло проблем. Іншими словами – спонукає до вирішення сучасних проблем розвитку. Це мають бути спільні дії державних на міжнародних інститутів, громадянського суспільства та бізнесу. І основним у цьому процесі є турбота про людину.

Однак поштовхом до якісно нової дискусії щодо проблем розвитку в контексті соціальної доктрини Церкви стала енцикліка Папи Франциска «Laudato si'» («Хвала Тобі»). З енциклікою Папи Франциска «Laudato Si'» Католицька Церква акцентує увагу на проблемах навколишнього середовища та розвитку й активізує зусилля щодо їх подолання. Постійна увага Католицької Церкви до соціальних проблем та проблем розвитку робить її вагомим партнером світських структур у вирішенні глобальних питань сучасності. «Турбота про екосистеми вимагає далекоглядних підходів, оскільки ті, хто шукає лише швидкого і легкого прибутку, практично не зацікавлені в їхньому збереженні. Але ціна збитків, заподіяних такою егоїстичною байдужістю, є набагато більшою, ніж економічні вигоди. ... Ми можемо стати мовчазними свідками страшної несправедливості, якщо вважаємо, що можна отримати значні прибутки, змушуючи іншу частину людства, сьогоднішні і майбутні покоління, платити надзвичайно високу ціну, а саме – руйнувати навколишнє природне середовище» [3, с. 30].

Енцикліка «Laudato si'» охоплює досить різні теми – від знищення навколишнього середовища, несправедливого світового порядку до індивідуальної відповідальності, яку несе кожен з нас за ці процеси. Центральними темами, розгляд яких повторюється впродовж усього документу, є «тісний взаємозв'язок між бідністю та вразливістю нашої планети; переконаність у тому, що все у світі взаємопов'язане; критика нових парадигм і форм влади, породжених технологіями; заклик шукати інші шляхи розуміння економіки та прогресу; справжня цінність кожного творіння, людське значення екології; потреба відкритої й чесної дискусії; велика відповідальність міжнародної та місцевої політики; «культура відходів» і пропозиція нового стилю життя» [3, с. 16].

Отже, енцикліка «Laudato si'» пропонує нестандартний підхід до розгляду проблем розвитку. В документі замість зрозумілих простих рішень поставлені проблеми розглянуто в комплексі та під кутом зору причини їх появи. «Людське довкілля і природне середовище погіршуються одночасно; ми не можемо адекватно протидіяти руйнуванню довкілля, якщо не візьмемо до уваги причини, пов'язані з деградацією людини та суспільства» [3, с. 37].

Також в документі зазначено, що «Католицька Церква відкрита до діалогу. «Незалежно від того, віримо ми у Бога чи ні, сьогодні ми погоджуємось, що земля є нашою

спільною спадщиною, плоди якої повинні давати користь усім. Для віруючих це питання вірності Творцеві, оскільки Бог створив Землю для всіх. Тому кожен екологічний принцип повинен включати соціальну перспективу, яка враховує фундаментальні права бідних та незахищених» [3, с. 71].

Однак Католицька Церква досить критично ставиться до перспективи реалізації Цілей сталого розвитку, звертаючи увагу, що для документів ООН характерне нехтування першопричинами проблем, оскільки документи ООН, зокрема Порядок денний 2030, не є обов'язковими для виконання, носять декларативний характер та не передбачають санкцій за невиконання. Така ситуація є зручною для урядів національних держав та бізнесу. Тому Папа Франциск в енцикліці звинувачує банки, транснаціональні корпорації, які отримують надприбутки, виснажуючи біоресурси і забруднюючи екосистему. Засуджує систему зовнішнього боргу, як інструмент контролю бідних країн багатими. Одночасно застерігає, що фінансовий сектор сьогодні домінує над політичним, підриваючи суверенітет національних держав.

Необхідно відмітити, що Католицька церква, як одна з найбільших інституцій громадянського суспільства, не пов'язана за своєю суттю з окремим народом чи державою, відноситься до однієї з найвпливовіших християнських Церков (конфесій). Католицизм ніколи не стояв осторонь суспільних процесів, впливав на хід історичних подій, а не пропонував лише спасіння. Католицьку церкву, що здійснює духовну місію, у взаємовідносинах з іншими учасниками міжнародних відносин представляє Святий Престіл, який також не є державою. Одночасно характер взаємодії Католицької церкви і Святого Престолу такі, що будь-яке право, що визнається за Святим Престолом, одночасно визнається і за Католицькою церквою і розділити їх неможливо. Не будучи суб'єктом міжнародного права, Католицька церква в той же час є впливовим фактором міжнародних відносин [4].

В річницю прийняття Цілей сталого розвитку Католицька церква надіслала «Ноту Святого Престолу Про Першу Річницю Прийняття Цілей Сталого Розвитку» (далі – Нота Святого Престолу) на ім'я генерального секретаря ООН, де зазначено про необхідність «належного тлумачення відповідно до консолідованих і визнаних принципів» міжнародного права Цілей сталого розвитку. «Сталий розвиток» необхідно розуміти як концепцію, що визнає обмеженість світових ресурсів і одночасно необхідність поваги до цілісності природи. «Ватикан погоджується з більшістю цілей і завдань, перерахованих у Порядку денному», оскільки документ «спрямований на подолання бідності у всіх проявах; ... включає повагу до права на життя людини від зачаття до природної смерті». Зокрема зазначено, що «правильне розуміння людської особистості, як єдності тіла і душі, веде до визнання того, що стать є важливим виміром людської ідентичності» (р. 18b) [5]. Католицька Церква наполягає на консервативній позиції щодо сім'ї. «Сім'я природна і основна одиниця суспільства, заснована на шлюбі між одним чоловіком і однією жінкою, також знаходиться в центр розвитку, і відповідно до міжнародного права прав людини має право на захист суспільства та держави» (р. 22) [5]. У документі також підкреслено, що звернення до поняття «гендер», «гендерна рівність» і «гендерна рівність та розширення прав і можливостей жінок і дівчат» необхідно розуміти традиційно, «на основі біологічної ідентичності, яка є чоловічою та жіночою». Застерігається від небезпеки «гендерної ідеології», яка заперечує релевантність біологічної статі, чоловічої та жіночої, вважаючи, що існує безліч «гендерів», заснованих на суб'єктивних уявленнях людини» (р. 21) [5]. Також зазначено, що зважаючи на випадки переслідування християн та представників інших релігій питання, які стосуються релігійної свободи як такої та свободи совісті, а також міжрелігійного

та внутрішньорелігійного діалогу, мають бути пріоритетними для остаточного успіху 2030 року (р. 24) [5]. Аналізуючи зміст Ноти Святого Престолу можна зробити висновок, що підтримуючи Цілі сталого розвитку загалом, Католицька Церква наполягає на необхідності консервативного, морально-етичного християнського підходу до їх реалізації. Одночасно застерігає від ліберального тлумачення їх змісту.

Церква критикує уряди та ООН у малоефективних діях з реалізації Цілей сталого розвитку, поверхневому підході, лобіюванні інтересів фінансових груп. Зокрема, П'єтро Паролін, спостерігач святого Престолу в ООН, під час виступу на сесії Генасамблеї ООН в річницю прийняття Порядку Денного 2030 сказав, що на думку Папи Франциска захист нашого спільного дому потребує зростаючого глобального політичного консенсусу. Також наголосив, що уряди зобов'язані виконувати взяті на себе зобов'язання, а бізнес також відповідально повинен виконувати свою частину. На завершення він також поінформував Генеральну Асамблею про те, що Папа Франциск нещодавно заснував нову дикастерію (відділ) Святого Престолу для сприяння справедливості, миру, захисту навколишнього середовища та піклування про тих, хто найбільше потребує.

Вселенський Патріарх Варфоломій, духовний лідер 300 мільйонів християн, відіграє також визначальну роль у сталому розвитку протягом останніх 30 років. Його численні ініціативи свідчать про переконання, що проблеми розвитку необхідно вирішувати в діалозі та партнерстві з бізнесом, релігіями, урядами, фінансовими корпораціями, ЗМІ, неурядовими організаціями та науковими колами [6]. Після проведення Всеpravославного собору 2016 року Константинопольської pravославної церкви стала очевидною потреба у формуванні узагальненого соціального вчення цієї Церкви, яке б відповідало на виклики початку XXI століття. Документи собору, зокрема декларація «Місія Pravославної Церкви в сучасному світі» запропонували соціальне вчення, що засноване на доктрині про гідність та свободу особи й ідеях комунітаризму, тобто теорії про спільноти як природне середовище, необхідне для розвитку кожної особистості. Зазначений документ, що містить соціальне вчення Константинопольської pravославної Церкви із назвою «За життя» Вселенським Патріархатом був ухвалений у 2020 році.

У соціальному вченні «За життя» визначено роль Pravославної Церкви у сучасному світі та сформульовано основні принципи pravославного християнського світогляду. Значну увагу в документі зосереджено на важливих і суперечливих питаннях расизму, бідності, забезпечення прав людини, біоетики, розвитку технологій та зміни клімату. «... Церква має дбати про становище бідних і беззахисних не менше, ніж Сам Христос, і бути не менш готовою заступатися за них, коли їхні голоси лишаються непочутим (§32) [7]. « Прагнення до соціальної справедливості та громадянської рівності – турбота про бідних, притулок для бездомних, захист слабких, гостинність до тих, хто залишив свої домівки, й допомога людям з інвалідністю – це не просто ідеал, рекомендований Церквою заради заспокоєння совісті, а необхідний засіб спасіння, незамінний шлях до єднання з Богом у Христі.» (§33) [7]. «... Церква повинна заохочувати корпорації гуманно інвестувати в депресивні регіони світу і створювати можливості там, де їх раніше не було; вона лише просить про те, щоб ці підприємства дотримувалися стандартів поведінки, які поважають властиву кожній людині гідність, і щоб вони вклали інвестиції в економіку країн, що розвиваються, з метою поліпшення умов життя бідних верств населення, а не для того, щоб наживатися на їхніх злиднях (§37) [7]. Тому Pravославна Церква закликає уряди всього світу сприяти розвитку наук про довкілля через освіту та державні субсидії на наукові дослідження, а також заохочує фінансувати технології, які могли б виправити згубні наслідки викидів вуглецю, забруднення та всіх

форм деградації довкілля (§76) [7]. Таким чином, у соціальному вченні православної Константинопольської церкви піднімаються проблеми, на вирішення яких спрямований Порядок денний 2030.

Окремо варто відмітити послідовність у підходах Вселенського Патріархату до Цілей сталого розвитку. Константинопольська православна церква виступає з численними ініціативами щодо забезпечення реалізації Порядку денного 2030. Зокрема 6–8 листопада 2019 року в Індонезії відбувся Симпозіум «Вода в часи зміни клімату», організаторам якого виступив Університетом Вріє, Вселенський Патріархат спільно з Організацією Об'єднаних Націй (міжвідомча робоча група з питань релігії). Участь в заході взяли представники бізнесу, Католицької Церкви, урядових та неурядових організацій. Обговорювалися проблеми підвищення рівня моря та наступ пустелі, нестачі питної води. Зазначена тема вибрана тому, що проблема води стосується Цілей сталого розвитку: як-от чиста вода та належні санітарні умови (ЦСР 6), відновлювана енергія (ЦСР 7), боротьба зі зміною клімату (ЦСР 13) тощо. В заході взяв участь Вселенський Патріарх Варфоломій наголошуючи, що питання, пов'язані з водою та зміною клімату, не можуть бути вирішені лише урядами (зверху вниз), а потребують партнерства із недержавними структурами: місцевим самоврядуванням, громадянським суспільством, фінансовими корпораціями та бізнесом [7].

Під час обговорення доповіді Генерального секретаря ООН «Наш спільний порядок денний» 2 листопада 2021 року архієпископ Габріеле Качча, висловлюючи офіційну позицію Вагикану сказав, що існує багато викликів і справжніх криз, які стоять перед міжнародною спільнотою сьогодні, від воєн і збройних конфліктів у різних регіонах світу до пандемії COVID-19 та її наслідків, катастрофічних наслідків. Зміни клімату, повсюдна бідність і голод, несправедливість і заперечення загальних прав людини, відсутність освіти та охорони здоров'я, корупція та інші невдачі керівництва, цифровий розрив і зростаюча відсутність довіри та солідарності. Також наголосив, що Папа Франциск у своєму Зверненні до Генеральної Асамблеї 2015 року закликав міжнародне співтовариство забезпечити ефективність міжнародних інституцій у боротьбі з усіма загрозами. Та підготувати рекомендації для просування нашого спільного порядку денного. Однак, щоб задовольнити потреби та сподівання світу, Організація Об'єднаних Націй повинна бути реформована та активізована [8].

Однак офіційна позиція Католицької церкви щодо сприяння Цілям сталого розвитку не підтримується частиною єпископів Церкви та суспільства. Зокрема, єпископ Шнайдер ствердив, що Святий Престол став «чимось на кшталт капелана ООН», підтримуючи «глобалістський порядок денний». А залучення Церкви до дискурсу під час пандемії, на думку ієрарха, засвідчило, що «Святий Престол став пропагандистом матеріалістичної ідеології надання пріоритету тілу на шкоду духовному здоров'ю та перспективі вічності» [9].

Стефано Фонтана, фахівець у сфері соціальної доктрини Церкви, стверджує, що підтримуючи програми ООН, Католицька Церква зраджує власне вчення щодо сексуальності та цінності життя. Він наголошує на неприродності того, що Церква в особі Папи Франциска неодноразово виступала на підтримку стратегії сталого розвитку, в тому числі документа «Порядку денного в області сталого розвитку на період до 2030 року». Адже відповідні документи ООН передбачають глобальне впровадження речей, несумісних з природною та католицькою мораллю, зокрема контрацепції та абортів. Стефано Фонтана заперечує думку тих, хто вважає, що Церква здатна підтримувати виключно хороші цілі сталого розвитку і не співпрацювати з лихими.

«Це неможливо. – Наголошує фахівець. – У документі, затвердженому Генеральною Асамблеєю ООН, сказано, що цілі «взаємопов'язані» і «неподільні», тобто вони репрезентовані як єдиний «пакет» [10].

Таким чином можемо резюмувати, що попри критику, Церква, зокрема Католицька і Вселенський Патріархат, популяризують і підтримують Цілі сталого розвитку, наполягаючи на консервативному підході щодо тлумачення понять та завдань. Сьогодні, в епоху культурних воєн, а водночас в часі, коли вкрай необхідними є об'єднання зусиль задля подолання глобальних наслідків людської діяльності, позиція Церкви, її ієрархів займає важливе місце, у цих процесах. До Церкви та її лідерів прислухається суспільство, її позицію враховують інститути держав та міжнародні організації. Підтримуючи Цілі сталого розвитку, Церква враховує їх морально-етичну складову. Через довіру до Церкви – Церква виступає з власними ініціативами, її структури ведуть освітню і просвітницьку роботу з різних питань, зокрема необхідності консенсусного підходу та солідарності досягненні Цілей сталого розвитку. Маючи авторитет та важелі впливу, Церква вимагає від урядів та міжнародних організацій ефективних дій та конкретних кроків замість поверхневого підходу до реалізації Порядку денного 2030. Для досягнення цілі Церква залучає додаткові інвестиції, веде благодійну діяльність, підтримуючи бідних та осіб у скруті. Також закликає ООН до реформ, акцентуючи увагу на низькій ефективності цієї організації як механізму подолання глобальних проблем.

Список використаної літератури

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>
2. Комpendіум соціальної доктрини церкви / пер. з італ. О. Живиця. Київ: Кайрос, 2004.
3. Енцикліка "Laudato Si" Святішого Отця Франциска про турботу за наш спільний дім. Київ; Івано-Франківськ; Дрогобич: Коло, 2019. – 184 с
4. М.І.Отрош Особливості міжнародної правосуб'єктності Святого Престолу. UDR: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_1/yyyyy/312.pdf
5. Note Of The Holy See On The First Anniversary Of The Adoption Of The Sustainable Development Goals. By H. E. Archbishop Bernardito Auza Apostolic Nuncio and Permanent Observer of the Holy See to the United Nations. UDR: <https://holyseemission.org/contents/statements/5806914667987.php>
6. VU Symposium Water in Times of Climate Change. UDR: <https://eng.ui.ac.id/en/blog/vu-symposium-water-in-times-of-climate-change/>
7. For the Life of the World: Towards a Social Ethos of the Orthodox Church. UDR: https://www.goarch.org/social-ethos?p_p_id=56_INSTANCE_km0Xa4sy69OV&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&_56_INSTANCE_km0Xa4sy69OV_languageId=en_US
8. Archbishop Caccia On The Secretary-General's Report "Our Common Agenda". UDR: <https://holyseemission.org/contents/statements/6181693faecab.php>
9. Єпископ Шнайдер закликав молитися за духовне відродження Ватикану. UDR: <http://catholicnews.org.ua/iepiskop-shnayder-zaklikav-molitisya-za-duhovne-vizvolennya-vatikanu>
10. Stefano Fontana Disturbing Church push for UN goals. UDR: <https://newdailycompass.com/en/disturbing-church-push-for-un-goals>

THE CHURCH'S APPROACHES TO THE GOALS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE AGE OF CULTURAL WARS

Lesia Kornat

*Lviv Polytechnic National University,
Department of Political Science and International Relations
Stepana Bandery str., 12, 79000, Lviv, Ukraine*

The Church cannot stand aside from the problems of its parishioners. This encourages the cooperation of Churches and religious communities with various secular institutions of the national and international level in solving global problems. The position of the Church and its hierarchs occupies an important place in these processes. In order to achieve the Sustainable Development Goals, it is important to unite the efforts of the population, governments, international organizations and the Church as a moral authority.

A characteristic feature of the modern historical period is the so-called era of culture wars – polarizing conflicts regarding the politics of morality and politics of identity. Today, culture wars based on moral, social and normative differences have become a global phenomenon, pitting those who adhere to a certain notion of tradition against those who seek change and progress.

The purpose of this article is to study the approaches of the Church, in particular the Catholic and Ecumenical Patriarchate, to the Sustainable Development Goals in the era of culture wars. The role of the Church in popularizing and achieving the Sustainable Development Goals has been studied. The relevance of research in the conditions of resistance to hybrid destructive influences is emphasized. It is argued that there is much in common in the social teaching of the Church and the Sustainable Development Goals of the United Nations. First of all, this is an attitude to the problem of poverty alleviation, health care, ecology and the consequences of technical development, overcoming hunger, social security, issues of freedom and dignity, etc. The Church demands effective actions and concrete steps from governments and international organizations instead of a superficial approach. However, there are also differences – in matters of family planning, gender equality, reproductive health and some others. However, the official position of the Catholic Church regarding the promotion of the Sustainable Development Goals is not supported by a part of the bishops.

Key words: Sustainable Development Goals, Agenda 2030, Catholic Church, Ecumenical Patriarchate of Pope Francis 'encyclical "Laudato si"', Social Doctrine of the Church, social doctrine "For Life", the era of cultural wars.